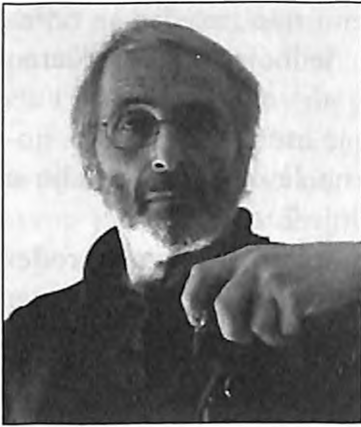

SJEĆANJA NA RANO DJETINJSTVO

Jakov Bararon je rođen u Beogradu 1939. godine. Drugi svetski rat preživeo je skriven u srpskoj seoskoj porodici. Godine 1946. odselio se, sa majkom, u Francusku, da bi 1948. otišao sa omladinskom grupom „Aliat hanoar“ u Izrael, gde upoznaje jevrejsku kulturu i tradiciju, što će kasnije znatno uticati na njegovo slikarstvo. Godine 1957. vraća se sa majkom u Jugoslaviju, tačnije u Sarajevo, gde polazi srednju školu za primenjenu umetnost.

Od 1960. do 1965. studira na Akademiji za primenjenu umetnost u Beogradu, a od 1966. do 1968. postdiplomske studije na Académie des Beaux Arts u Parizu. Po povratku u Sarajevo samostalno je izlagao u Sarajevu, Dubrovniku, Rimu, Tel Avivu, Parizu, Plovdivu, Madridu i drugim gradovima.

Godine 1992. sklonio se sa suprugom Sonjom u Beč, gde ponovo razvija bogatu umetničku delatnost, izlažući u Beču, Klosternenburgu, Veveju (Vevey), Bremenu, Cirihi (Zürich)...

Roden sam u Beogradu 19. marta 1939 godine, od oca Avrama i majke Rifke, *Rikice* Bararon, rođene Pardo.

U aprilu 1941. godine Njemačka je bombardovala Beograd, i već je u prvim danima okupacije, započeto sa rasističkom politikom sistematskog uvođenja „novog poretka“. Jevrejsko stanovništvo je označa-

vano sa Davidovom zvijezdom ili slovom „J“, i njihova masovna hapšenja i deportacije su postale dio beogradske svakodnevice. Česti progoni, i takozvani „pozivi jevrejskom stanovništvu“, nisu mimoišli ni moju porodicu.

Te 1941. godine bio sam isuviše mali da bi se danas mogao sjećati svog oca Avrama. Ali znam da je i on morao nositi na rukavu žuti povez sa Davidovom zvijezdom. Znam i da se već na samom početku progona, zajedno sa mnogim drugim beogradskim Jevrejima, i on zatekao na „sabirnom mjestu za jevrejsko stanovništvo“. Imao je 25 godina kada je odveden u logor na Banjici, gdje je strijeljan.

Sudbina moje mame Rikice (Pardo), Bararon bila je drugačija. Poslije rata, često mi je znala reći:

„...Nakon što su odveli tvog oca Avrama, ja se, instinktivno, nisam više odazivala uredbama o obilježavanju Jevreja i nisam nosila propisano 'J'...“

Sa familijom Stevanović smo bili u dobrim i bliskim odnosima i prije rata. Jedan od Stevanovića je i radio u očevoj firmi „Bararon&Sohn“ a poslije su bili i vjenčani kumovi. Uz pomoć Mileta Stevanovića, majka je uspjela izdejstvovati lažne dokumente i krivotvoriti naša imena. Tako je moja mama *Rikica* postala Radmila, a ja, Jakov, postao sam Mišo, sa prezimenom Babić. Čak me je uspjela registrovati kao dijete izbjeglo iz Bosne, a zatim me ostavila na čuvanje Miletu i Seki Stevanović. Oni su živjeli u Jajincima, selu pored Avale. Mile me je jednog dana preuzeo od majke i odveo u Jajince, a ona je otputovala za Niš.

U Nišu majka se prijavila na dobrovoljni rad i završila je u Beču. Ubrzo, međutim, neki „lažni prijatelji“ su je prepoznali i prijavili kao Jevrejku, tako da je uhapšena i deportovana u koncentracioni logor.

Moja najranija sjećanja datiraju već od moje treće godine i to su sjećanja na kuću i na familiju Stevanović. Ja, mali Mišo bio sam tretiran kao ravnopravan član te familije, baš kao i sva ostala djeca u familiji Stefanovića. Oni su naravno znali svu istinu o mom jevrejskom porijeklu, ali ta tajna nikad nije izašla van zidova naše kuće. Ni ja sâm, nisam bio svjestan tih stvari. Nisam znao, niti slutio šta se sve dešava oko nas, pa čak i u neposrednoj blizini naše kuće.

A kuća je bila tik uz ogradu njemačkog strelišta. Tamo su stizali tzv. „gasni kamioni“. Njima su dovozili usput ugušene žrtve, tu ih istovarali i ukopavali u već unaprijed pripremljene rake.

Ipak, zahvaljujući okolnostima, sudbini, ljudskoj volji, dobroti i poštenju familije Stevanović, sačuvan je moj život. Čuvali su me tokom cijelog rata, sve do samog oslobođenja Beograda.

Tek mnogo godina kasnije, 1953. godine, odlukom Parlamenta države Izrael osnovan je Memorijalni centar Holokausta, Jad Vashem u Jerusalimu. Seki Stevanović, udatoj Svjetličić, dodijeljena je Medalja pravедnika i njoj u čast i zahvalnost zasađeno drvo u Aleji pravédnika u Jad Vashemu.

Krajem 1944. godine Beograd je oslobođen i razglašeno je da se sva preživjela jevrejska djeca odmah dovedu u Jevrejsku opštinu Beograd u Kosmajskoj ulici. Rastao sam se od mojih Stevanovića, od moje Seke, koja je sve do tada bila zadužena da pazi na mene, *malog Mišu*.

U Kosmajskoj ulici se tog dana okupilo 28 djece, moje i sličnih sudbina i svi su čekali da dođe po njih neko od njihovih najrođenijih.

I mene je tu pronašla moja majka Rikica, tek pristigla iz logora. Susret sa majkom, za mene je bio susret sa jednom potpuno nepoznatom osobom. Bio sam ubijeden da je ta žena, u stvari jedna dobra *Teta*, koja je mene samo uzela na privremeno čuvanje i da će me uskoro vratiti mojoj familiji, Stevanovićima.

Trebalo mi je puno vremena, komplikovanih objašnjenja i dugih razgovora, da napokon prihvatim činjenicu da je *Teta* ustvari Rikica – moja prava majka. Ja nisam shvatao da je upravo završio jedan veliki rat, nisam shvatao ni to da sam izgubio skoro cijelu svoju familiju, i nije mi bilo jasno da se moja majka, srećom, meni vratila.

Započeli smo naš zajednički zivot u Beogradu, u tadašnjoj ulici Kneginje Ljubice, u broju 27. Živjeli smo u zgradi koja je nekada bila naša familijarna kuća, ali već tada nacionalizirana od strane novih vla-

Umetnik najbolje zna kako treba postaviti sliku: Bararon u galeriji

sti. Za početak smo se smjestili u prizemlju, u sobici u kojoj je nekoć stanovao kućepazitelj, da bi nam tek kasnije dodijelili malo veći stan u toj, donedavno našoj zgradi.

Godine 1946. krenuo sam i u osnovnu školu, i to u školu „Ivo Lola Ribar“, u ulici 7. jula. Ja nisam imao volje za druženjem sa ostalom djecom, niti sam htio ići u školu. Molio sam majku da me ispiše iz te škole. Ona je uslišila moje molbe i ubrzo sam se obreo u novoj osnovnoj školi.

Ali ni tu nisam bio bolje sreće, nisam uspijevaao da se snađem. Često mi se dešavalo, da su me zbog moje povučenosti i nedruželjivosti, ostala djeca kinjila i vrijeđala. Uzvikivali su često za mnom „eno ga ide ubica Isusa Hrista...!“

Iako sam odrastao u Jajincima, tik uz užase strelišta, ja sam te pogrdne šale, shvatao tragično ozbiljno. Riječ „ubistvo“ meni kao djetetu, bila je nešto najgore, nešto ultimativno, nešto što sam osjećao kao potpuno apsurdnu optužbu. Tada sam se uplakan vraćao kući i jecajući govorio mami: „Mama, ja nisam ubio Isusa Hrista...!“

Prva doseljenička grupa u Izrael pod imenom Alijat hanoar – „EJTANIM“, osnovana 1952. godine u kibucu Beeri, u kojem je kao član kluba boravio Jakov Bararon (od 1951. do 1956. godine), na slici šesti u donjem redu

Da li zbog mojih poteškoća u školi ili zbog majčine želje da nam garantuje neku bolju i sretniju budućnost, ona je odlučila da emigriramo u Palestinu, u *obećanu zemlju*, Eretz Israel, a koji tada još nije postojao. Majka se vjerovatno nadala da će tamo, zahvaljujući svojoj mladosti, sposobnosti i preduzimljivosti, ipak uspjeti da nam poslije svega podari jedan nov i normalan život.

Međutim, odseliti se u Izrael, tada uopšte nije bilo lako. Te 1946. godine, iz Jugoslavije se nije moglo tek jednostavno otputovati u Palestinu. Jedina mogućnost koju smo imali bila je ta da prvo odemo u Pariz i tek tamo, preko jevrejske iseljeničke organizacije Hijas, dobijemo vizu i prolaz za dalje.

Prodali smo naš stan i sav namještaj koji smo imali u Beogradu i te, 1946. godine, krenuli smo, sa par kofera, sa beogradske željezničke stanice za Pariz – ali preko Trsta. U Trst smo morali otići, i prijaviti naš boravak tamo. Samo na taj način bilo je moguće, uz dosta čekanja – dobiti francusku vizu.

Život u Trstu nije bio nimalo lagodan. Zbog mogućeg pripajanja Trsta Jugoslaviji, politički odnosi između Jugoslavije i Italije su bili veoma zategnuti. Svi su nas gledali sa nepovjerenjem, jer smo dolazili iz komunističke Jugoslavije, koja je za njih u Trstu ipak bila „sa one strane gvozdene zavjese“. Živjeli smo u malom iznajmljenom stanu i nismo se puno kretali, jer Trst je tada vrvio od brojnih i raznih agenata, špijuna i doušnika koji su otežavali živote mnogima.

Napokon, poslije višenedjeljnog iščekivanja odobrili su nam italijansku boravišnu vizu i mi smo konačno krenuli put Milana, da tamo zatražimo Francusku vizu. U Milanu smo živjeli u jeftinom pensionu a pomagao nam je naš stric Moše koji je i sâm tamo živio.

Šesnaestogodišnji mladić Jakob Bararon-„Jankele“, 1952, iz grupe „Ejtanim“, na „radnom mestu“, sa jagnjetom tek došlim na svet

Nakon mjesec dana čekanja, odobrena nam je francuska viza i mi smo konačno otputovali u Pariz.

Kada smo stigli u Pariz, s početka 1948. godine, odmah smo stupili u vezu sa organizacijom jevrejskih iseljenika „Hijas“. Preko njih smo uspjeli dobiti neograničenu boravišnu vizu za Francusku a meni je omogućeno školovanje i privremeni boravak u jednom internatu u predgrađu Pariza. Internat se zvao „Malmaison“ a ja sam svoje školovanje nastavio na francuskom jeziku.

Naš odlazak u Izrael je postao realnost tek po završetku prvog arpasko-izraelskog rata, 1949. godine. Konačno smo krenuli za Izrael. Otputovali smo iz Pariza u luku Marsej. Tamo su nas dočekali službenici „Hijasa“, te zajedno sa velikim grupama jevrejske omladine „Aliat Hanoar“, ukrcali u brod.

Naš brod je bio mali, zvao se „Kefalos“ i pamtim da je bio dupke krcat ljudima, a prekobrojni putnici su smješteni u kabine sa ostalima. Putovanje Mediteranom je trajalo tačno sedmicu dana, kada smo uplovili u luku Haifa.

Tamo su nas, umorne i iscrpljene od puta, primili u velike hangare. Naši domaćini su se potrudili da nam organizuju i svečanu ceremoniju dobrodošlice a zatim je svima podijeljena hrana. Svako je dobio po jedan paket sa najnužnijim stvarima. Tu je bila hrana, donji veš, odjeća „kaki“ boje, a našle su se tu i dvije narandže. Tada sam po prvi put u zivotu osjetio ukus narandže.

Potom su sve mlađe doseljenike i nas djecu smjestili u autobuse i odvezli u doseljenički internat „Mosad olim“ koji se nalazio u gradiću Kfar-Saba, nedaleko od Tel Aviva.

Faksimil umetnikovog potpisa